

**Прыкладнае каляндарна-тэматычнае планаванне
вучэбнага матэрыялу па прадмеце «Чалавек і свет» для 2 класа
ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай мовай навучання (2017/2018 навучальны год)**

1. Трафімава, Г.У. Чалавек і свет: вуч. дапаможнік для 2-га кл. устаноў аг. сярэдняй адукацыі з беларус. мовай навучання / Г.В. Трафімава, С.А. Трафімаў. — Мінск: Адукацыя і выхаванне, 2017.
2. Трафімова, Г. В. "Человек и мир" во 2 классе : учеб.-метод. пособие для учителей учреждений общ. сред. образования с рус. и бел. языками обучения / Г.В. Трафимова, С.А. Трафимов. — Минск: Авэрсев, 2017.

I чвэрць (1 гадзіна ў тыдзень)

№ урока, дата	Тэма	Мэты ўрока	Асноўныя віды дзейнасці	Дамашняе заданне
1	2	3	4	5
1	Прырода вакол нас	<p>Пазнаёміць з вучэбным дапаможнікам, кнігай для чытання; фарміраваць асцярожнае стаўленне да кніг. Актуалізаваць веды пра аб'екты прыроды і прадметы працы чалавека, атрыманыя ў 1 класе</p> <p>Сістэматызаваць і пашырыць уяўленні пра прыроду, прыметы нежывой і жывой прыроды. Правярць уменне яднаць аб'екты ў групы па істотных прыметах.</p> <p>Спрыць усведамленню адзінства і цэласці прыроды, узаемасувязі нежывой і жывой прыроды. Фарміраваць асцярожнае стаўленне да</p>	<p>Знаёмства з вучэбным дапаможнікам, яго структурай, апаратам арыенціроўкі. Навучальны дыялог: "Ці ўсё вакол нас можна назваць прыродай? Чаму?" Супастаўленне наяўных ведаў з тэкстам вучэбнага дапаможніка (с. 6, першы абзац).</p> <p>Вылучэнне істотных прымет жывой і нежывой прыроды (праца са схемай с. 6).</p> <p>Выкананне заданняў:</p> <p>а) па размеркаванні аб'ектаў на групы (аб'екты прыроды і прадметы працы чалавека);</p> <p>б) па замацаванні ведаў пра адметныя прыметы аб'ектаў жывой і нежывой прыроды.</p> <p>Праца ў парах з ілюстрацыямі на с. 7 вучэбнага дапаможніка: усталяванне ўзаемасувязі раслін і жывёл.</p> <p>Чытанне тэксту (с. 7) пра ўзаемасувязь нежывой і жывой прыроды.</p> <p>Праца ў групах: аналіз малюнкаў на с. 8, падрыхтоўка паведамленняў пра прыклады ўзаемасувязі нежывой і жывой прыроды.</p>	Прачытаць параграф на с. 6-9, адказаць на пытанні

		прыроды, жаданне яе спазнаваць	<p>Азнямленне з крыніцамі дадатковай інфармацыі пра ўзаема сувязь нежывой і жывой прыроды (кнігай для чытання на с. 6-12, кнігамі з рубрыкі "Для дапытлівых").</p> <p>Гутарка, падчас якой прыводзяцца довады, што чалавек—частка прыроды і не можа існаваць без яе.</p> <p>Параўнанне адказаў з тэкстам на с. 8.</p> <p>Удзел у гутарцы па пытаннях рубрыкі "Праверце сябе" на с. 9.</p> <p>Праслухоўванне інфармацыі пра падрыхтоўку да ўрока-экскурсіі</p>	
2	Экскурсія "Дзікарослыя расліны Беларусі"	<p>Фарміраваць уменне распазнаваць дзікарослыя дрэвы, кусты, травяністыя расліны найблізкага асяроддзя па характэрных прыкметах. Спрыяць выхаванню экалагічна абгрунтаваных паводзін у прыродзе. Спрыяць развіццю назіральнасці, уменняў параўноўваць, вылучаць адметныя прыметы аб'ектаў прыроды</p>	<p>Удзел у гутарцы пра правілы паводзін на экскурсіі.</p> <p>Выкананне задання "Лепшыя знатакі правіл юных сяброў прыроды". Вызначэнне групы "Зялёны патруль" па назіраннях за выкананнем правілаў паводзін на прыродзе.</p> <p>Назіранні на мясцовасці, знаходжанне аб'ектаў навакольнага свету: жывая і нежывая прырода.</p> <p>Назіранні за дзікарослымі раслінамі, усталяванне адрозненняў паміж дрэвамі, кустамі, травяністымі раслінамі.</p> <p>Распазнанне дрэў і кустоў найблізкага асяроддзя.</p> <p>Выкананне задання "Кветкавы пошук": распазнанне дзікарослых травяністых раслін.</p> <p>Заслухванне групы "Зялёны патруль" пра выкананне групамі правілаў паводзін падчас экскурсіі.</p> <p>Выніковая гутарка па выніках экскурсіі</p>	
3	Паветра і яго ўласцівасці	<p>Пашырыць уяўленні пра паветра. Стварыць умовы (падчас доследаў і назіранняў) для выяўлення, што паветра знаходзіцца вакол нас, прысутнічае ў глебе і вадзе. Спрыяць азнямленню з ўласцівасцямі паветра праз правядзенне элементарнай даследніцкай дзейнасці.</p>	<p>Выкананне задання "Знайдзі лішнія слова" (падзел аб'ектаў навакольнага свету па групах). Абмеркаванне пытанняў з рубрыкі "Пытанні юным знатакам" (с. 9 вучэбнага дапаможніка).</p> <p>Праца з рубрыкай "Змест" вучэбнага дапаможніка (с. 4): вызначэнне назвы новага раздзела, колькасці тэм (параграфу), назвы і старонак першага параграфа.</p> <p>Абмеркаванне пытання, дзе ў прыродзе сустракаецца паветра.</p> <p>Параўнанне адказаў з тэкстам першага абзаца (с. 10)</p> <p>Праца з ілюстрацыямі на с. 10, пошук адказу на пытанне, як выявіць паветра вакол сябе.</p> <p>Правядзенне простых доследаў у класе па выяўленні паветра:</p>	Прачытаць параграф на с. 10- 13, адказаць на пытанні

		<p>Фарміраваць уяўленне пра значэнне вывучаных уласцівасцяў паветра ў прыродзе і ў жыцці чалавека. Спрыяць развіццю ўменняў аналізаваць, рабіць высновы, усталёўваць прычынна-выніковыя сувязі</p>	<p>а) узмагнуць перад тварам сшыткам і адчуць рух паветра; б) моцна сціснуць у руцэ гумовую грушу, падставіўшы да наканечніка другую руку: чуваць шум выходзячага паветра і скурай адчуваецца яго рух; у) пакласці на парту дробныя кавалачкі паперы і ўзмагнуць над імі газетай. Паветра прыйдзе ў рух і перанясе кавалачкі паперы на іншае месца.</p> <p>Азняямленне з тэкстам "Як выявіць нябачніка?" (кніга для чытання, с. 14-15).</p> <p>Вопыт практычнай дзейнасці:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) знаёмства з правіламі паводзін пры правядзенні доследаў; 2) правядзенне доследаў па выяўленні паветра. Фармулёўка высноў па выніках доследаў: "Усё, што нам здаецца пустым, насамрэч запоўнена паветрам. Паветра ёсць у глебе і вадзе." <p>Правядзенне доследаў па выяўленні ўласцівасцяў паветра. Параўнанне вынікаў навучальна-даследніцкай дзейнасці з тэкстам на с. 11-13 параграфа. Азняямленне са значэннем вывучаных уласцівасцяў паветра ў прыродзе і ў жыцці чалавека. Выкананне заданняў па замацаванні вывучанага матэрыялу, падрыхтоўка адказаў на пытанні да параграфа (с. 13)</p>	
4	Значэнне і ахова паветра	<p>Пашырыць уяўленні пра значэнне паветра ў прыродзе і жыцці чалавека, пра важнасць чыстага паветра для здароўя чалавека.</p> <p>Спрыяць фарміраванню ўяўлення пра крыніцы забруджання паветра і меры па яго ахове.</p> <p>Спрыяць выхаванню свядомага дачынення да захавання чысціні паветра, разумення значэння зялёных раслін у забеспячэнні</p>	<p>Удзел у гутарцы пра ўласцівасці паветра, адказы на пытанні (с. 13 вучэбнага дапаможніка).</p> <p>Вызначэнне тэмы ўрока, адказ на пытанне, чаму паветра часам завуць пакрывалам, што засцерагае Зямлю. Параўнанне адказаў з тэкстам на с. 14 вучэбнага дапаможніка.</p> <p>Азняямленне з тэкстам "Чаму без паветра не пражыць на Зямлі?" (кніга для чытання, с. 15-17), гутарка пра значэнне паветра ў прыродзе.</p> <p>Праца ў групах: аналіз ілюстрацый на с. 14, складанне вусных апавяданняў пра значэнне паветра ў жыцці чалавека.</p> <p>Засваенне ведаў пра значэнне паветра для дыхання жывых органаў: праца з тэкстам і ілюстрацыямі на с. 15, правядзенне вопыту з пакаёвай раслінай бальзамінай.</p>	<p>Чытанне параграфа на с. 14-17, падрыхтоўка адказаў на пытанні да яго</p>

		чысціні паветра. Фарміраваць уменні працаваць з навуковым тэкстам, знаходзіць адказы на пытанні; здольнасці рабіць высновы, усталёўваць прычынна-выніковыя сувязі	Чытанне тэксту пра крыніцы забруджання паветра (с. 16). Развагі па пытаннях: "Што трэба рабіць, каб як мага менш дыхаць забруджаным паветрам? Што трэба рабіць для захавання чысціні паветра?" Параўнанне адказаў з тэкстам параграфу на с. 16. Выкананне заданняў па замацаванні вывучанага: праверка ўмення вызначаць крыніцы забруджання паветра, ведаў правіл падтрымання чысціні паветра	
5	Вада і яе ўласцівасці	Пашырыць уяўленне пра ваду ў прыродзе. Стварыць умовы для азнаямлення з уласцівасцямі вады праз правядзенне элементарнай даследніцкай дзейнасці. Спрыяць развіццю назіральнасці, уменняў параўноўваць, рабіць высновы па выніках назіранняў. Фарміраваць уменні знаходзіць патрэбную інфармацыю ў схемах, малюнках, тэксце	Выкананне задання "Скажыце чаму?" па праверцы ведаў пра значэнне і ахову паветра. Вызначэнне тэмы ўрока. Гутарка па пытаннях: "Чаму кажуць: "Вада — краса прыроды?" Дзе ў прыродзе даводзілася любаватца вадой?" для актуалізацыі ведаў пра ваду як частку нежывой прыроды. Разгляданне схемы на с. 18, праца з тэкстам на с. 17-18 дзеля пошуку адказу на пытанне: "Дзе ў прыродзе сустракаецца вада?" Азнаямленне з тэкстам "Цікавае пра ваду" (кніга для чытання, с. 24-26). Вывучэнне схемы "Уласцівасці вады" на с. 18 параграфу. Вопыт практычнай дзейнасці: даследаванне (у групах) уласцівасцяў вады з выкарыстаннем малюнкаў-падказак і тэксту на с. 18 параграфу. Фармулёўка высноў, атрыманых у выніку практычнай працы. Чытанне тэксту вучэбнага дапаможніка (с. 20), азнаямленне з практычным ужываннем у побыце ведаў пра ўласцівасці вады. Выніковая гутарка пра ўласцівасці вады	Прачытаць параграф на с. 17-21, адказаць на пытанні
6	Значэнне і ахова вады	Пашырыць уяўленні пра значэнне вады для раслін, жывёл і чалавека, пра крыніцы забруджання вады і меры па яе ахове. Спрыяць экалагічна правільнаму і асцярожнаму	Выкананне заданняў, прапанаваных настаўнікам, па праверцы ведаў пра ўласцівасці вады: заданне "Знайдзіце лішняе слова", адказы на пытанні рубрык "Праверце сябе" і "Пытанні юным знатакам" (с. 20-21 вучэбнага дапаможніка). Вызначэнне тэмы ўрока; навучальны дыялог "Чаму людзі завуць ваду найвялікім дарункам прыроды?" Чытанне апавядання "Можна без вады пражыць?" (кніга для	Чытанне параграфу на с. 21-25, падрыхтоўка адказаў на пытанні да яго

		<p>стаўленню да вады ў прыродзе і ў побыце.</p> <p>Працягнуць фарміраванне ўменняў працаваць з тэкстам і ілюстрацыямі для пошуку патрэбнай інфармацыі, фармуляваць высновы, усталёўваць прычынна-выніковыя сувязі</p>	<p>чытання, с. 28) і першага абзаца параграфа (с. 21).</p> <p>Праца ў парах: аналіз малюнкаў на с. 22 вучэбнага дапаможніка, абмеркаванне пытання: "Для чаго патрэбна вада раслінам і жывёлам — насельнікам сушы?«</p> <p>Праслухоўванне аповеда настаўніка пра значэнне і патрэбы вады для жывых арганізмаў.</p> <p>Удзел у гутарцы на аснове праблемнага пытання: "Ці кожную ваду можна піць, і чаму?"</p> <p>Праца ў групах: складанне па малюнках вуснага апавядання пра выкарыстанне вады чалавекам.</p> <p>Чытанне тэксту параграфа (с. 24), пошук адказу на пытанне пра крыніцы забруджвання вады і меры па яе ахове.</p> <p>Назіранне за дэманстрацыяй доследу, які праводзіцца настаўнікам: дослед дазваляе прадэманстраваць забруджанне вады, што адбываецца ў хатняй гаспадарцы.</p> <p>Развагі на тэму "Што павінен рабіць чалавек для эканомнага выдаткавання вады ў побыце?"</p> <p>Выніковая гутарка па тэме ўрока</p>	
7	Глеба	<p>Фарміраваць уяўленне пра глебу, яе склад, галоўную адметную прымету — урадлівасць.</p> <p>Працягнуць фарміраванне ўменняў назіраць і рабіць высновы на аснове праведзеных доследаў, выяўляць узаемасувязі паміж нежывымі і жывымі аб'ектамі прыроды. Стварыць умовы для выхавання цікаўнасці да эксперыментальна-даследчай навучальнай дзейнасці</p>	<p>Удзел у гульні "Так — пляскач, не — маўчок" па праверцы ведаў пра ўласцівасці вады і яе значэнне для чалавека.</p> <p>Чытанне і адказы на пытанні рубрыкі "Пытанні юным знатакам" (с. 25 вучэбнага дапаможніка).</p> <p>Паведамленне настаўнікам тэмы ўрока; гутарка па пытаннях: "Дзе даводзілася бачыць глебу? Што такое глеба?"</p> <p>Знаёмства з паняццем "глеба" і галоўнай прыметай глебы — урадлівасцю (каментаванае чытанне трох першых абзацаў параграфа).</p> <p>Праца ў парах, актуалізацыя ведаў пра тое, што ў глебе ёсць паветра.</p> <p>Вопыт практычнай дзейнасці: вызначэнне з дапамогай доследаў складу глебы.</p> <p>Параўнанне высноў, атрыманых у выніку доследаў, з тэкстам параграфа пра склад глебы (с. 27-28).</p>	Чытанне параграфа на с. 26-29, падрыхтоўка адказаў на пытанні да яго

			Праца ў групах. Падрыхтоўка адказаў на пытанне: "Ці можна сказаць, што глеба злучае нежывую і жывую прыроду?" Параўнанне адказаў з тэкстам вучэбнага дапаможніка (с. 28-29). Выніковая гутарка. Адказы на пытанні па вывучанай тэме	
8	Значэнне і клопат пра яе	<p>Фарміраваць уяўленні пра значэнне глебы для жыцця раслін, жывёл і чалавека; пра жывёл — насельнікаў глебы і іх значэнне ў павышэнні ўрадлівасці глебы.</p> <p>Пазнаёміць з мерапрыемствамі па ахове глебы.</p> <p>Спрыяць выхаванню асцярожнага дачынення да глебы і яе насельнікаў</p>	<p>Выкананне графічнай дыктоўкі (заданне "Плюс—мінус") па праверцы ведаў пра глебу, яе склад і галоўную ўласцівасць.</p> <p>Вызначэнне тэмы ўрока.</p> <p>Выказванне думак пра тое, ці залежыць ад глебы жыццё раслін і жывёл.</p> <p>Чытанне першага абзаца параграфа на с. 30, выкананне задання для працы ў парах (с. 30).</p> <p>Азнямленне з інфармацыяй пра значэнне глебы ў жыцці людзей (чытанне апавядання "Ці важная глеба для жыцця людзей?" на с. 36-37 у кнізе для чытання, падрыхтоўка адказаў на пытанні да тэксту).</p> <p>Праслухоўванне аповеда настаўніка пра тое, якая глеба лічыцца ўрадлівай.</p> <p>Праца з малюнкам на с. 31 параграфа, адказы на пытанні да яго.</p> <p>Праца ў групах: чытанне "па ланцужку" тэксту на с. 31-32 вучэбнага дапаможніка.</p> <p>Замацаванне ведаў пра жывёл — "сяброў глебы".</p> <p>Развагі пра тое, што могуць зрабіць людзі для павышэння ўрадлівасці глебы.</p> <p>Складанне правіл прыродаахоўных паводзін у адносінах да глебы.</p> <p>Выніковая гутарка з выкарыстаннем пытанняў з рубрык "Праверце сябе", "Пытанні юным знатакам" параграфа вучэбнага дапаможніка (с. 33)</p>	Чытанне параграфа на с. 30-33, падрыхтоўка адказаў на пытанні да яго